

היום נלמד בעזרת ה':

נדרי דף מד

למדנו אתמול **תניא המפקיר את שדהו**: תקנו חכמים שהמפקיר את שדהו יוכל לחזור ולזכות בה עד שלושה ימים, ואפילו אם ירצה אדם אחר לזכות בינתיים הוא לא יוכל. אבל לאחר שלושה ימים כבר אינו יכול לחזור בו (גם אם אף אחד לא זכה בה בינתיים).

טעם הדבר, משום שהיו אנשים רמאים שהיו רוצים להיפטר מלתת תרומות ומעשרות ולכן היו מפקירים את שדותיהם ומיד זוכים בהם בחזרה, וההפקר פטור ממעשר. ולכן תקנו חכמים שכל ג' ימים הראשונים אם הם יחזרו בהם הם יזכו בשדותיהם בחזרה, כלומר תקנו חכמים שההפקר לא חל עד לאחר שלושה ימים וממילא השדה נשארה שלהם כבתחילה והם חייבים במעשרות. (אמנם לאחר שלושה ימים הרמאים כבר לא ממתינים מלזכות בחזרה בשדה).

אמר תהא שדה זו מופקרת: אבל אם הוא אמר 'שדה זו תהא מופקרת לזמן קצוב כגון ליום אחד / לשבת (= שבוע אחד) / חודש / שנה / שבוע (= מחזור שמיטה), ואם לא יזכה בה אף אחד עד סוף הזמן הזה היא תחזור להיות שלי כבתחילה' - כל עוד לא זכה בה אדם אחר הוא יכול לחזור בו מההפקר וממילא הוא חוזר להתחייב במעשרות, אבל אם זכה בה אדם אחר (בתוך הזמן) הוא כבר לא יכול לחזור בו.

קושיא: רישא רבנן סיפא רבי יוסי?: כלומר למדנו במשנתנו שלדעת רבנן יכול המדיר להפקיר את המאכל והמודר זוכה בו ואוכלו, אבל לדעת רבי יוסי אסור. והסביר רבי יוחנן לעיל את מחלוקתם שרבנן מתירים כי לדעתם ברגע שהמדיר הפקיר את המאכל הוא יצא מרשותו, ואילו רבי יוסי אוסר כי הוא סובר שכל עוד לא זכה בו מאן דהו, המאכל נשאר ברשותו של המפקיר וממילא המודר זוכה בו מידידו של המדיר והוא נהנה ממנו.

נמצא שהרישא של הברייתא מתאימה לדעת רבנן - שההפקר חל מיד והמפקיר לא יכול לחזור בו, אלא שכל שלושה ימים הראשונים יכול לחזור בו בגלל תקנת חכמים

(המשך בדף הבא ↓)

מפני הרמאים. ואילו הסיפא מתאימה לדעת רבי יוסי - שההפקר לא חל עד שיזכה בו הזוכה, ולכן כל עוד לא זכה בו מאן דהו הוא יכול לחזור בו.

עולא מתרץ: גם הסיפא כדעת רבנן הסוברים שהמפקיר אינו יכול לחזור בו מההפקר, אלא ש'ההפקר לזמן קצוב' שונה מההפקר רגיל. הטעם לכך משום שהפקר לזמן קצוב אינו מצוי, וממילא אנו אומדים את דעתו של הנודר שהוא לא מעונין להוציא אותו מרשותו מיד, שהרי הוא מצפה שאף אחד לא יזכה בו עד סוף הזמן שנקב ואז הוא יזכה בו בחזרה. ולכן הוא יכול לחזור בו ולבטל את ההפקר.

ריש לקיש מתרץ: גם הרישא כדעת רבי יוסי הסובר שהמפקיר יכול לחזור בו מההפקר עד שיזכה הזוכה, אלא שחכמים חששו שמא תתבטל לגמרי תורת הפקר. דהיינו אנשים יחשבו שגם כאשר לא חזר בו המפקיר זכה הזוכה בשדה - הוא בעצם לא זכה מההפקר אלא מידידו של המפקיר, ודינו כמקבל מתנה שחייב במעשרות. אבל לפי האמת הזוכה זכה מההפקר ופטור ממעשרות. ולכן תקנו חכמים שהמפקיר לא יוכל לחזור בו לאחר שלושה ימים ואז יודע לכל שזהו הפקר ולא מתנה.

קושיא: אי הכי אפילו מיום ראשון: אם כך מדוע לא תקנו רבנן שכבר מהיום הראשון של ההפקר לא יוכל לחזור בו, מדוע נתנו לו שלושה ימים לחזור בו?

תירוץ: מפני הרמאין: משום הרמאים שמפקירים וחוזרים בהם מיד בכדי להיפטר מהמעשרות, תקנו חכמים שעד שלושה ימים ניתן לחזור בו מההפקר, דהיינו ההפקר לא חל עד שלושה ימים וממילא כשחזרו זכו בשדה לא פקע מהם חיוב המעשרות.

קושיא: אבל דאורייתא לא הוי הפקר: נמצא עד עתה לפי תירוצו של ריש לקיש: לדעת רבי יוסי לאחר שלושה ימים מדאורייתא יכול המפקיר לחזור בו ורבנן תקנו שלא יוכל לחזור בו. אמנם זה ודאי שבאופן שהמפקיר חזר בו אמרו חכמים שהזוכה חייב במעשרות, שהרי הפירות חייבים במעשרות מדאורייתא כי כשהמפקיר חזר בו לא היה כאן הפקר.

אלא שיש לחשוש שהזוכה יסבור שרבנן תקנו את המעשרות ואין בהם חיוב מדאורייתא, ואז הוא יבוא לעשר מפירות שחייבים במעשרות מדרבנן (כגון שגדלו בעציץ נקוב) על הפירות הללו החייבים מדאורייתא, או להיפך?

תירוץ: דאמרין ליה: רבנן אומרים לו שבאופן כזה עליו לעשר את הפירות רק מתוך עצמם, ולא בפירות אחרים.

קושיא על ריש לקיש:

המפקיר את כרמו: ולמחרת בבוקר קם ובצר את הענבים שבכרם – הוא זכה בכרם בחזרה. ולכן לגבי מעשרות הוא פטור משום שהפקר פטור ממעשרות, אבל לגבי פרט עוללות שכחה ופאה - הוא חייב משום שיש לימוד מיוחד ('תעזוב' יתירא) בכל אחד מהם שאפילו בהפקר חייבים.

בשלמא לדעת עולא שפירש את הברייתא לעיל כרבנן - שבעיקרון המפקיר לא יכול לחזור בו מההפקר, מלבד בשלושה ימים ראשונים שחוזר בו מתקנת חכמים – הוא יעמיד את הברייתא הזו כדעת רבנן והם מדברים מדאורייתא. דהיינו מדאורייתא הכרם הופקר וממילא הוא פטור ממעשרות, אמנם מדרבנן הוא חייב במעשרות דרבנן'.

אלא לריש לקיש שפירש את הברייתא לעיל כרבי יוסי - שבעיקרון המפקיר יכול לחזור בו מההפקר לעולם, אלא תקנו חכמים שלאחר שלושה ימים ראשונים הוא כבר לא יכול לחזור בו – הרי כאן בעל הכרם השכים למחרת ההפקר וזכה בכרם כלומר הוא חזר בו מההפקר, ואם כן מדוע הוא פטור ממעשרות והרי גם מדאורייתא וגם מדרבנן הוא חייב במעשרות?

[הסיבה שאנו נוקטים שבעל הכרם חזר בו מההפקר ולא זכה בכרם מחדש, היא משום שכל עוד הוא לא ציין במפורש שהוא מתכוין לזכות בו מחדש, מסתמא הוא רק מתכוין לבטל את ההפקר - ר"ן].

תירוץ: אמר לך (ריש לקיש): אני אמרתי את דברי לדעת רבי יוסי, ואילו ברייתא זו של הכרם היא אליבא דרבנן הסוברים שמדאורייתא אי אפשר לחזור בו מההפקר, ולכן מדאורייתא הוא פטור ממעשר (אמנם רבנן תקנו שיוכל לחזור בו בג' ימים ראשונים ואז יתחייב במעשרות מדרבנן).